

INFORMAȚII PRIVIND ISTORIA ORAȘELOR

Nr. 186

Sibiu, martie 2022

ACADEMIA ROMÂNĂ
Comisia de Istorie a Orașelor din România
Primăria Municipiului Buzău

**Sesiunea anuală a
Comisiei de Istorie a Orașelor din România**

Orașul și legislația
Buzău, 21–22 iulie 2022

Repere tematice

Încă din cele mai vechi timpuri, și odată cu creșterea în dimensiuni și complexitate a așezărilor umane, a devenit evidentă nevoia de a stabili și impune norme de conviețuire între locuitori, precum și drepturi și obligații ale acestora în relația cu autoritățile. Fie că au emanat de la nivelul autorităților (centrale sau locale), fie că s-au bazat pe cutume sau obiceiuri specifice, sedimentate în timp, aceste norme au modelat acțiunile actorilor urbani și au condiționat evoluția formală și funcțională a orașelor.

Pe actualul teritoriu al României, sistemele normative cu efect asupra dezvoltării urbane au variat semnificativ de-a lungul timpului, în funcție de areal geografic, influențe externe, modele politice, juridice sau administrative adoptate, organizare socială și economică etc. Ele au generat practici și instrumente specifice și au mediat concretizarea unor viziuni politice sau a unor modele urbanistice în forme construite.

Pornind de la aceste considerente, organizatorii sesiunii anuale a CIOR așteaptă propuneri de comunicări subsumate temei generale a manifestării, care ar putea să trateze aspecte privitoare la:

- Definirea legislației urbane – idei, concepte, terminologie și autori;
- Prevederi legislative și acte normative cu efect asupra evoluției orașelor, în toate etapele istorice;
- Impactul codificărilor legislative asupra dezvoltării instituțiilor urbane;

- Contribuții ale legislației la formarea și evoluția unor practici și forme administrative la nivel urban;
- Reglementări urbanistice privitoare la construire, activități economice și operațiuni urbanistice de interes public;
- Coloniști, orașe și sisteme de privilegii;
- Regulamente de poliție: discurs teoretic și juridic, instituții abilitate, implementarea și practicarea normelor de disciplină în orașele premoderne;
- Evoluția regimului proprietății urbane în decursul timpului reflectată în legislația urbană;
- Influențe ale normelor legale asupra locuirii și relațiilor civile la nivel urban;
- Mecanisme de finanțare și operaționalizare a intențiilor publice sau private de dezvoltare urbană determinate de cadrul legislativ;
- Relația dintre legislația urbană codificată (oficializată) și dreptul cutumiar (tradiții, obiceiuri, cutume, reguli, practici locale nescrise);
- Mecanisme de aplicare a legislației prin acte de autoritate sau acțiuni administrative;
- Cazuri de contencios și rezolvarea acestora.

Reperetele prezentate mai sus nu sunt restrictive, ci orientative, motiv pentru care vă invităm să considerați tema sesiunii ca fiind suficient de generoasă și permisivă pentru a include și alte aspecte pe care le aveți în vedere privitoare la relația dintre oraș și legislația urbană.

Reperete propuse de către:

Julia Derzsi, Carmen Oprescu, Toader Popescu și Laurențiu Rădvan

DATELE DE ÎNSCRIERE LA SESIUNE

Pentru înscrierea la sesiune, vă rugăm să ne trimiteți titlul comunicării, însoțit de un rezumat de maxim 300 de cuvinte, până la data de **28 martie 2022**. Înscrierile pot fi trimise prin e-mail la adresele nicolaescu@icsusib.ro și iacob@icsusib.ro și trebuie să conțină numele și prenumele, titlul științific, instituția unde își desfășoară activitatea, numărul de telefon și adresa de e-mail ale autorului comunicării. Menționăm că timpul alocat susținerii unei comunicări este de circa 20 de minute.

NOI PUBLICAȚII DIN DOMENIUL ISTORIEI ORAȘELOR, URBANISMULUI ȘI ARHITECTURII

Marian Bozdoc, *Istoria clădirilor comerciale ale Sibiului 1790–1990. Orașul de Sus*, Editura Honterus, Sibiu/Hermannstadt, 2021, 488 p., il., facs.

Bibliografia istoriei Sibiului s-a îmbogățit cu un nou volum al cărui subiect este precis conturat de titlul său. Autorul, un pasionat cercetător al trecutului orașului, își începe lucrarea cu o retrospectivă asupra comerțului orașului, necesară pentru înțelegerea paginilor următoare. Din

secvența următoare aflăm că primul pas al investigației a fost stabilirea numerotării caselor din oraș, activitate care a început în anul 1777. Operația de identificare s-a dovedit foarte anevoioasă, deoarece a cunoscut mai multe faze. Încercarea autorului de a schița un succint istoric al fiecărui stabiliment de desfacere detaliată a diferitelor produse, dar și a unor ateliere pentru prestări de servicii pe 200 de ani constituie o continuare a lucrării *Spațiile comerciale din centrul istoric al Sibiului* – publicată de autor în colaborare cu Raluca Teodorescu și Dănuț Ivănuș în 2014 – care a fost tematica unui proiect al Muzeului Național Brukenthal din Sibiu.

Marian Bozdoc s-a limitat la Orașul de Sus din Sibiu, deoarece aici au fost în perioada abordată cele mai multe asemenea unități. Din acest spațiu, autorul a tratat istoricul magazinelor din Piața Mică, principalul nucleu comercial al orașului în cea mai mare parte a celor două secole. Urmează apoi unitățile comerciale din Piața Mare și Piața Unirii, de pe străzile principale din această zonă centrală: Avram Iancu, Nicolae Bălcescu, Tribunei, Mitropoliei și Samuel von Brukenthal. Autorul prezintă apoi un succint istoric al fiecărui edificiu în care au ființat unități comerciale și apoi trece în revistă cu migală, cronologic, toate magazinele care au funcționat la numărul respectiv, cu numele proprietarilor și profilul unităților care s-au perindat în acel spațiu timp de două sute de ani. Autorul a renunțat la indicarea surselor din care și-a luat informațiile, deoarece ar fi rezultat un șir de trimiteri pentru fiecare rând, care ar fi devenit mai voluminos decât informațiile propriu-zise.

Câteva zeci de magazine, ale căror adrese nu au fost identificate, au fost prezentate într-o primă secvență, cu profilul lor și cu anii în care au fost atestate. În toate capitolele cărții, organizate pe străzi, figurează, alături de prăvălii și magazine de desfacere *en détail*, o serie de ateliere ca: tipografii, ceasornicării, croitorii, plăpumării, călcătorii, cizmării, tinichigerii, tapițerii, legătorii, frizerii etc, dar și depozite, bănci, hoteluri, instituții ș.a. Descrierea acestora este structurată astfel: mai întâi numărul actual și fotografia imobilului, apoi un scurt istoric al lui, cu indicarea denumirilor succesive ale străzii și numerelor schimbate în timp, cu proprietarii cunoscuți și, în final, spațiile comerciale în succesiunea lor cronologică, cu menționarea magazinelor, atelierelor sau instituțiilor care au ocupat spațiul respectiv.

Volumul este întregit de fotografiile clădirilor în care și-au avut sediile magazinele, atelierelor sau instituțiile descrise. De asemenea sunt reproduse fotografiile unor magazine, sunt facsimilate reclame din presă. În final sunt cinci pagini cu fondurile arhivistice, cărțile de adrese ale Sibiului, titlurile lucrărilor și studiilor, al ziarelor, revistelor, hărților și site-urilor folosite pentru documentare.

Cartea lui Marian Bozdoc este rezultatul unei munci pasionate, de ani întregi, și constituie un instrument de lucru util tuturor celor interesați de trecutul Sibiului, chiar dacă, la o analiză amănunțită, i se pot găsi și o serie de scăpări, erori, necesitatea unor completări.

Vasile Ciobanu

Andrei Răzvan Voinea, Irina Calotă, *Locuințe pentru muncitori și funcționari. Casa construcțiilor și parcelarea Vatra Luminoasă (1930-1949)*. Editura Asociația Studio Zona, București, 2021, 248 p. il.

Cartea, apărută în anul 2021, reprezintă o etapă de sinteză în cercetările elaborate (împreună sau separat) de istoricul Andrei Răzvan Voinea și arhitecta Irina Calotă. Ea vine, așadar, în siajul preocupărilor acestora pentru locuirea de masă în România, în diversele sale formule și etape de

evoluție, precum și, mai precis, al investigațiilor legate de activitatea unor organisme foarte prezente în acest sector – Societatea Comunală pentru Locuințe Ieftine și Casa Construcțiilor.

Parcelarea Vatra Luminoasă din București a constituit rezultatul cel mai notabil al eforturilor Casei Construcțiilor din perioada interbelică. Studiul premiselor și detaliilor modului în care s-a desfășurat această operațiune urbanistică este de natură să clarifice mai multe aspecte esențiale ale articulării complexe dintre problematica locuirii și contextul social-politic al epocii. Autorii susțin că activitatea instituției a fost rezultatul unui compromis ideologic dintre autorități și socialiști, precum și că intenția de implementare a unei politici coerente de locuire a fost întârziată și parțial deturnată de dificultăți administrative și constrângeri contextuale. Pentru a demonstra acestea, sunt investigate inclusiv ideologiile politice care au stat la baza viziunii operaționale a Casei Construcțiilor, precum și reflectarea acestora în producția și atribuirea locuințelor.

Lucrarea este structurată în trei părți. Prima investighează apariția și organizarea Casei Construcțiilor în relație cu politicile de locuire asumate public, sub influența gândirii socialiste; a doua urmărește etapele de constituire a cartierului Vatra Luminoasă și avatarurile acestui proces în funcție de condiționările externe; în fine, partea a treia privește către modul în care acest cartier a fost populat și în care a funcționat, în relație cu evenimentele politice majore ale anilor 1940.

Cartea este, simultan, o sinteză a unor acțiuni și cercetări întreprinse de autori până acum (majoritatea, sub egida Asociației Studio Zona) și un posibil punct de pornire pentru alte demersuri similare, ce acoperă perioada problematică și, încă, destul de puțin cunoscută a primelor decenii comuniste. Ca atare, dincolo de evidenta sa valoare științifică, oportunitatea și utilitatea lucrării sunt indubitabile.

Toader Popescu

Daniela Maria Puia, *Arhitectura urbană în Transilvania în perioada interbelică*. Editura Pro Cultura, București, 2020, 296 p. il.

Lucrarea reprezintă versiunea revizuită și adăugită a tezei de doctorat susținută de autoare în cadrul Universității de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” din București, în anul 2019 (conducător științific – prof. dr. arh. Nicolae Lascu). Cercetarea care a stat la baza ei este una deosebit de utilă, în măsura în care ea acoperă un gol în istoriografia de arhitectură din România, uneori excesiv de centrată pe cazul Vechiului Regat și al Capitalei, mai ales în ceea ce privește perioada modernă.

Autoarea își asumă un demers complex și dificil, cu ambiții monografice. Structura volumului este clară și riguroasă. După o fixare a aspectelor definitorii ale dezvoltării urbane la finele perioadei dualiste, sunt trecute în revistă problemele majore de natură legislativă, administrativă, socială și urbanistică specifice deceniilor interbelice. Capitolele cele mai consistente ale lucrării sunt consacrate arhitecturii. În partea a doua a cărții, sunt inventariate sistematic programele de arhitectură care au definit peisajul urban al Transilvaniei dintre cele două războaie (locuințe, clădiri de cult, învățământ, sănătate, administrative, bancare, de transporturi, culturale etc.), conform unor criterii considerate semnificative. Ultima parte a lucrării este dedicată arhitecților și practicii profesionale specifice, cu identificarea acelor a căror activitate a avut consecințe notabile.

Volumul foarte mare de informație sintetizat în această lucrare nu ar fi putut fi stăpânit, sistematizat și pus în valoare fără menținerea unei discipline riguroase și a unei structuri clare. Pe lângă „scoaterea pe piață” a unui corp consistent de informații inedite, meritul principal al cercetării

rezidă, probabil, în creionarea unei imagini convingătoare a resorturilor care au stat la baza specificității peisajului urban al Transilvaniei interbelice, cu limpezirea, în special, a rolului pe care l-a avut structura multi-etnică și multiconfesională a provinciei și a modului în care aceasta s-a articulat cu proiectul național centralizator al României interbelice.

Remarcăm, de asemenea, și preocuparea autoarei pentru problematica urbană și teritorială, cu punerea în evidență a modificărilor de structură și ierarhie a orașelor și cu cercetarea aspectelor specifice sistematizării. Lucrarea este, cu certitudine, una remarcabilă, care va avea probabil valoare de referință, cel puțin în următorii ani, pentru orice cercetare având ca obiect orașele Transilvaniei moderne.

Toader Popescu

Informare

Vă informăm că plata cotizației de membru a CIOR, în cuantum de 50 de lei pe an, poate fi virată în contul **Asociației Civitas Nostra. Societate pentru Studiul Istoriei Orașelor**, deschis la **Banca Transilvania, IBAN: RO66BTRLRONCRT0590772701**. Cu acest prilej, vă aducem la cunoștință faptul că plata taxelor bancare trebuie suportată de deponent, altfel suma cotizației transferată în contul Asociației va fi diminuată ca urmare a perceperii taxelor interbancare.

Romanian Academy

Commission for the History of Towns in Romania

INFORMATION ABOUT URBAN HISTORY

Summary

This edition of the Newsletter contains thematic benchmarks concerning the annual Session of the Commission (Buzău, July 21–22, 2022) on the topic “The Town and the Legislation” as well as the registration forms for participants contributing with papers (deadline March 28th, 2022) and three book presentation and information about annual taxes for the Commission.

Rumänische Akademie

Kommission für Städtegeschichte Rumäniens

STÄDTEGESCHICHTLICHE INFORMATIONEN

Resümee

Die vorliegende Ausgabe des Informationsblattes beinhaltet die thematischen Anhaltspunkte der Jahrestagung der Kommission (Buzău, 21.–22/23. Juli 2022) zum Thema „Die Stadt und die Gesetzgebung“ sowie das Anmeldeformular für Teilnehmer mit Beiträgen (Frist 28. März 2022), drei Buchpräsentation und Informationen über jährliche Steuern für die Kommission.

Comisia de Istorie a Orașelor din România

Bulevardul Victoriei 40, RO – 550024 Sibiu, tel: 0040 269 212604, fax: 0040 269 216605

www.icsusib.ro; nicolaescu@icsusib.ro

ISSN 2284 – 502X, ISSN – L = 1224 – 2853

Redactor: Alexandru Nicolaescu